

Corporate social responsibility disclosure: management, commitment, and stakeholder influence

Citation for published version (APA):

Thijssens, T. J. G. I. (2012). *Corporate social responsibility disclosure: management, commitment, and stakeholder influence*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Datawyse / Universitaire Pers Maastricht. <https://doi.org/10.26481/dis.20120308tt>

Document status and date:

Published: 01/01/2012

DOI:

[10.26481/dis.20120308tt](https://doi.org/10.26481/dis.20120308tt)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 05 May. 2023

Nederlandse samenvatting

De uitkomsten van bestaand empirisch onderzoek naar de verslaggeving van ondernemingen over hun Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) geeft geen eenduidig inzicht in waarom ondernemingen zich met deze grotendeels vrijwillige activiteiten bezighouden. Een antwoord op deze vraag is van belang om in te kunnen schatten of de informatie in dit type verslaggeving bruikbaar is voor beslissingen van de diverse stakeholders⁵⁷. Als MVO verslaggeving niet gemotiveerd is door de behoefte van een onderneming om zich te verantwoorden, maar bijvoorbeeld door de wens om een negatieve publieke perceptie om te buigen, dan is het de vraag of deze verslaggeving wel een getrouw beeld van de werkelijkheid geeft. Beslissingen van stakeholders, gebaseerd op deze informatie, kunnen daarmee suboptimale uitkomsten tot gevolg hebben.

Als gevolg van het ontbreken van eenduidige empirische resultaten bestaat er momenteel geen allesomvattend theoretisch raamwerk voor MVO verslaggeving. Niettemin wordt in dit proefschrift een aantal argumenten aangedragen op basis waarvan gesteld wordt dat stakeholder theorie (*stakeholder theory*) en de sterk gerelateerde legitimiteittheorie (*legitimacy theory*), een goed startpunt voor het onderzoeken van deze materie vormen. In dit proefschrift betoog ik verder dat het gebruik van onderzoeksdata die beter dan voorheen in staat zijn de specifieke (MVO) karakteristieken per onderneming te weerspiegelen, in belangrijke mate kunnen bijdragen aan onze kennis over MVO verslaggeving. Data die aan deze omschrijving voldoen zijn bijvoorbeeld die welke zijn gegenereerd door anderen dan managers, zoals directe observaties door onderzoekers of andere stakeholders, dan wel data die inzicht verschaffen in interne ondernemingsfactoren. Het doel van het empirisch onderzoek in dit proefschrift is dan ook om door middel van het gebruik van precies dit type data een bijdrage te leveren aan het oplossen van het bovenstaande vraagstuk en daarmee ook aan een theoretisch raamwerk.

Met dit doel voor ogen zijn in deze dissertatie drie empirische studies over MVO verslaggeving gebundeld.

⁵⁷ Een Nederlandse vertaling van de Engelse term 'stakeholder' is: belanghebbende. Echter, de term 'stakeholder' is in de loop van jaren ook in de Nederlandse taal zodanig ingeburgerd geraakt, dat in deze Nederlandse samenvatting de oorspronkelijke Engelse term zal worden gebruikt.

De eerste studie betreft een initiële verkenning van de manier waarop ondernemingen hun MVO verslaggeving intern organiseren. Op basis van een kwalitatieve onderzoeksopzet bestudeer ik de interne factoren die zijn gerelateerd aan MVO verslaggeving voor zes Nederlandse ondernemingen, die in brede kring tot de koplopers op het gebied van MVO verslaggeving in Nederland worden gerekend. De dataverzameling werd gestructureerd aan de hand van zeven thema's, die in de strategie literatuur geassocieerd worden met het optimaliseren van managementprocessen. Uit semigestructureerde interviews aan de hand van deze thema's komt naar voren dat de constellatie van structuren, systemen en processen waarmee MVO verslaggeving geoperationaliseerd wordt, verschilt van onderneming tot onderneming. Twee belangrijke factoren, waaraan deze heterogeniteit kan worden toegeschreven, zijn de mate van formalisering van het verslaggevingsproces en de integratie van MVO in de dagelijkse gang van zaken in de onderneming. Op basis van deze twee factoren ontwikkel ik een typologie waarmee vier typen van ondernemingen kunnen worden onderscheiden. *Improvisers*, het eerste type, worden gekenmerkt door een benadering van MVO (verslaggeving) die hoofdzakelijk informeel is en los staat van de andere (financiële) managementbeslissingen. *Reporters*, het tweede type, hebben de organisatie van hun MVO verslaggeving geformaliseerd; echter, overeenkomstig met het eerste type, is MVO niet geïntegreerd in de alledaagse praktijk. In het geval van het derde type, *Performers*, vormt het geformaliseerde management van MVO verslaggeving een onderdeel van een geïntegreerde en geformaliseerde benadering van MVO. Opmerkelijk is dat de drie ondernemingen die tot dit type behoren alle actief zijn in industrieën met een aanzienlijke milieu-impact. Tot slot wordt het vierde type ondernemingen gevormd door *Reformers*, welke een geïntegreerde MVO-benadering combineren met een informele wijze van organiseren van de MVO verslaggeving. Als gevolg van de wijze waarop de steekproef werd getrokken, voldeed geen van de onderzochte ondernemingen aan de kenmerken voor dit laatste type. Gesuggereerd wordt dat sociale ondernemers (*social entrepreneurs*) in deze beschrijving zouden kunnen passen.

Ondanks dat de zes onderzochte ondernemingen alle behoren tot een selecte groep van Nederlandse ondernemingen met MVO verslaggeving van de hoogste gepercipieerde kwaliteit, zijn de onderlinge verschillen in de manier waarop zij MVO (verslaggeving) intern organiseren dus groot. Dit impliceert dat 'voorbeeldige' MVO verslaggeving een geïntegreerde en gestructureerde aanpak van MVO kan weerspiegelen, zoals *Performers* laten zien. Maar het kan ook het gevolg zijn van de wens van een onderneming om invulling te geven aan het voldoen aan verslaggevingsbenchmarks. Immers, *Improvisers* laten zien dat ook met enige improvisatie en investering van middelen een onderneming een MVO verslag kan publiceren dat voldoet aan een bepaalde standaard. In het laatste geval lijkt het adagium '*what you measure is what you get*' van toepassing te zijn.

De tweede studie bouwt voort op de focus op de interne organisatie van MVO verslaggeving van de eerste studie, door te kijken naar het verband tussen (interne) milieuprestaties en milieuverslaggeving, een onderdeel van MVO verslaggeving. Op basis van een literatuurstudie op het terrein van het meten van milieuprestaties van ondernemingen, suggereer ik dat een conceptueel deugdelijke maatstaf voor milieuprestatie behalve een uitkomstdimensie ook een procesdimensie moet hebben. Deze procesdimensie betreft het interne milieumanagement van ondernemingen. Uitgaande van legitimiteittheorie verwacht ik dat uitkomstgerelateerde milieuprestaties negatief, en procesgerelateerde milieuprestaties positief zijn gerelateerd aan de omvang van milieuverslaggeving. Om deze verwachting empirisch te toetsen, ontwikkel ik twee maatstaven voor milieuprestatie. De maatstaf voor uitkomstgerelateerde milieuprestatie is de hoeveelheid broeikasgasemissies per eenheid omzet. Procesgerelateerde milieuprestatie wordt gemeten door het *commitment* van een onderneming ten aanzien van het milieu. De data voor deze laatste variabele werden onttrokken uit een gedetailleerde en kwalitatief hoogwaardige private database. Om ervoor te zorgen dat de afhankelijke variabele (de uitvoerigheid van milieuverslaggeving) enkel de werkelijk vrijwillige verslaggeving vertegenwoordigt, werden jaarverslaggeving en *Form 10-K* verslaggeving (in de VS) uitgesloten.

De resultaten op basis van een steekproef van 138 grote ondernemingen, die actief zijn in verscheidene industrieën, tonen aan dat milieuverslaggeving allereerst gerelateerd is aan de positieve procesgerelateerde milieuprestatie, d.w.z. milieu *commitment*. Deze blijkt consistent positief gerelateerd te zijn met milieuverslaggeving, ongeacht of gecontroleerd wordt voor industrie- en andere effecten of de steekproef. Dit bevestigt de verwachting zoals geformuleerd in de hypothese. De resultaten voor broeikasgasemissie (uitkomstgerelateerde milieuprestatie) zijn minder eenduidig. Zoals verwacht laten ze zien dat deze variabele op zichzelf negatief gerelateerd is aan milieuverslaggeving, zowel binnen, als tussen verschillende industrieën; maar dit resultaat geldt slechts voor de situatie waarin bedrijven in meer vervuilende industrieën (d.w.z. industrieën met hogere broeikasgasemissies) gemiddeld genomen meer uitgebreide milieuverslaggeving hebben dan ondernemingen in minder vervuilende industrieën en, in het geval van niet-industriële ondernemingen, hogere broeikasgasemissies tot meer uitgebreide milieuverslaggeving leidt dan lagere emissies. De relatie tussen broeikasgasemissie en milieuverslaggeving verdwijnt wanneer broeikasgasemissies en milieu *commitment* gelijktijdig in de modellen worden inbegrepen. Dit wordt mede veroorzaakt door de significant negatieve correlatie tussen deze twee prestatie maatstaven, hetgeen erop duidt dat de positieve relatie tussen milieu *commitment* en milieuverslaggeving deels wordt veroorzaakt door een mindere uitkomstgerelateerde milieuprestatie (d.w.z.: hoger broeikasgasemissies).

Alles opgeteld geven de uitkomsten voor de tweede studie aan dat milieuverslaggeving gerelateerd is aan de zichtbaarheid van een onderneming, zoals weerspiegeld in de industrie waarin ze actief is, of haar mindere prestaties ten opzichte van vergelijkbare ondernemingen in haar industrie. Ondanks de niet volledig consistente resultaten in relatie tot de hypothese voor wat betreft uitkomstgerelateerde milieuprestaties, concludeer ik daarom toch dat milieuverslaggeving zich laat verklaren door legitimiteitstheorie.

De derde studie richt zich op externe factoren, door te analyseren of, en hoe externe stakeholders van ondernemingen in staat zijn om managementbeslissingen ten aanzien van MVO verslaggeving te beïnvloeden. Meer specifiek tracht ik inzicht te verkrijgen in de stakeholderkarakteristieken die van invloed zijn op het niveau van milieuverslaggeving. Ik onderzoek empirisch of verschillen in milieuverslaggeving tussen ondernemingen systematisch gerelateerd zijn aan verschillen in macht (*power*), de mate van urgentie (*urgency*) en legitimiteit (*legitimacy*) van milieugroeperingen waarmee deze ondernemingen te maken hebben (zgn. 'secundaire stakeholders'). Gebaseerd op *stakeholder salience theory* (de theorie van de opvallendheid van stakeholders), formuleer ik drie hypothesen waarin wordt gesteld dat milieuverslaggeving positief is gerelateerd aan de macht, urgentie en legitimiteit van milieustakeholders.

Op basis van een internationale steekproef van 199 grote ondernemingen vind ik empirisch bewijs voor de in de hypothesen veronderstelde relaties. Echter, de resultaten geven aan dat de invloed van macht en urgentie indirect van aard zijn, omdat het effect van deze wordt overgebracht via de legitimiteit. De mate waarin een milieugroepering als legitiem wordt gepercipieerd door het management, verklaart het grootste deel van de variantie in milieuverslaggeving. In de resultaten kan geen overtuigend bewijs worden gevonden voor een effect van andere stakeholders (institutionele beleggers), noch van ondernemingsgrootte, op milieuverslaggeving. Statistische sensitiviteitsanalyse wijst uit dat de aanvankelijk positieve coëfficiënten van deze variabelen in het reguliere OLS regressiemodel, uiteindelijk moeten worden toegeschreven aan een landen-effect. De resultaten laten verder zien dat ondernemingen in zichtbare industrieën, en ondernemingen uit andere landen dan de VS, meer uitgebreide milieurapportage hebben dan hun tegenhangers.

Dit proefschrift draagt bij aan de ontwikkeling van een theoretisch raamwerk voor MVO verslaggeving. Deze bijdrage is het resultaat van het in het onderzoek opnemen van factoren die geassocieerd worden met MVO verslaggeving, maar waarnaar eerder niet op systematische wijze onderzoek is gedaan; dit laatste is vooral te wijten aan een gebrek aan geschikte onderzoeksgegevens. Behalve de gebruikelijke externe factoren (zoals: ondernemingsgrootte, industrie en nationaliteit) en externe prestatie-indicatoren, die in eerder onderzoek met MVO verslaggeving in verband

werden gebracht (zie figuur 1.1), benadrukt dit proefschrift het belang van interne factoren, zoals de aanwezigheid van noodzakelijke structuren, systemen en management *commitment*. Niet alleen zijn interne factoren indicatief voor de manier waarop MVO (verslaggeving) wordt georganiseerd door ondernemingen, het zijn ook belangrijke indicatoren voor MVO prestaties. Een andere bijdrage aan de totstandkoming van een theoretisch raamwerk is de onderzoeksuitkomst dat de wensen van stakeholders, en met name hun vermogen om het management van ondernemingen te beïnvloeden, ook belangrijke determinanten zijn van MVO verslaggeving. Deze bevinding is een aanvulling op eerdere empirische onderzoeksuitkomsten die aangeven dat stakeholders in staat zijn om de MVO verslaggeving te beïnvloeden, door meer specifiek te verduidelijken *hoe* secundaire stakeholders MVO verslaggeving beïnvloeden.

De resultaten van de drie studies bij elkaar optellend, kunnen twee algemene conclusies getrokken worden.

Allereerst blijkt dat de zichtbaarheid van ondernemingen een belangrijke factor is in het kader van MVO verslaggeving. Meer zichtbare ondernemingen hebben uitgebreidere MVO verslaggeving, en worden bovendien gekenmerkt door een groter *commitment* ten aanzien van het milieu en meer invloedrijke milieugroeperingen. Dit correspondeert met legitimiteitstheorie.

Ten tweede blijkt dat het beoordelen van de MVO prestatie van een onderneming op basis van haar MVO verslaggeving kan leiden tot een onjuiste inschatting. 'Voorbeeldige' MVO verslaggeving kan allereerst het resultaat zijn van de inspanningen van een communicatieafdeling om een bedrijfsimago te creëren dat overeenkomt met hetgeen gewenst is in bepaalde benchmark *formats* van externe partijen. Bovendien blijkt dat ondernemingen vooral geneigd zijn om in hun MVO verslaggeving positieve zaken te laten zien.

De resultaten van dit onderzoek hebben ook implicaties voor zowel de onderzoeksweld als de praktijk. Zo wordt op basis van de eerste studie aanbevolen om in relatie tot MVO verslaggeving interne bedrijfsfactoren een grotere rol te geven. Daarbij valt te denken aan het toevoegen van interne factoren aan de beoordelingscriteria van partijen die zich bezighouden met *benchmarking* of verkiezingen ten aanzien van MVO verslaggeving. Ter vergroting van de transparantie zouden ondernemingen in hun verslagen beter kunnen laten zien hoe hun MVO intern georganiseerd is. De tweede studie draagt vooral bij aan een verklaring voor het gebrek aan consistente onderzoeksuitkomsten op het gebied van de relatie tussen milieuprestatie en -verslaggeving. Dankzij het aan het licht brengen van de complexe relatie tussen verschillende maatstaven van milieuprestatie en -verslaggeving, kunnen in toekomstig onderzoek meer genuanceerde hypothesen geformuleerd en getoetst worden. De laatste studie levert waardevolle input voor de discussie over

de wenselijkheid van wetgeving ten aanzien van MVO verslaggeving door te laten zien dat aan de ene kant milieugroeperingen de verslaggeving kunnen beïnvloeden, maar aan de andere kant die verslaggeving slechts in beperkte mate de informatie-behoefte van deze stakeholders bevredigt. Bovendien toont deze studie aan dat de mate van milieuverslaggeving nauwelijks wordt beïnvloed door institutionele aandeelhouders, ondanks dat dit de groep is met in potentie de grootste invloed, waardoor er een rol lijkt te zijn weggelegd voor milieugroeperingen in het bewust maken van deze om daarmee de verstrekking van milieu-informatie door ondernemingen te bevorderen.